

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักการคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตัวเอง สามารถเชื่อมโยง ความรู้ทักษะและค่านิยมที่พึงาม เพื่อการดำเนินชีวิต สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น อย่างรวดเร็วมีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมในการเผชิญความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัย สำคัญที่สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้ คือ คุณภาพของคน (คำริ บัญช. 2545 : 2-7) ด้วยเหตุนี้ในการปฏิรูปการศึกษาของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าผู้คนในสังคมตื่นตัวกันมากขึ้น ทั้งผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจน ประชาชน โดยทั่วไปการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานอย่างเป็น รูปธรรมในหลายประเด็นจะเห็นได้จากมีการปฏิรูปโครงสร้างทางการบริหาร การปฏิรูป หลักสูตร การปฏิรูปครู และการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อไปสู่เป้าหมายด้านคุณภาพ การศึกษา รวมทั้งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกับสากล ดังจะเห็นได้จากนโยบายการ กระจายอำนาจการศึกษาเพื่อให้และยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยให้สถานศึกษา สามารถบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองนโยบายการ กระจายอำนาจทางการศึกษา

ในการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดการ บริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) มาเป็น ยุทธศาสตร์เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ.

2550 : 13) ซึ่งรูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ มีหลักการสำคัญสี่ประการ ประการแรก มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองโดยยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน เป็นสำคัญประการที่สอง เน้นการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ โดยให้สาธารณชนร่วม กำหนดนโยบายและแผนกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ประการที่สาม ให้ความสำคัญกับการ กระจายอำนาจเพื่อเป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัด การศึกษา ให้ตรงตามความต้องการของตน และประการที่สี่ ให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลโดย กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของผู้บริหาร ครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและ ชุมชนอย่างชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 3-4) ได้เพิ่มหลักการอีก 2 ประการ คือ การ พัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ อาศัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวในการกระจายอำนาจการบริหารและการ จัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรงเพื่อให้โรงเรียนมี ความสะดวกและคล่องตัว มีอิสระในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

ความสำเร็จในการบริหารจัดการของสถานศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจ การศึกษาดังกล่าว ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นย่อมล้วนแต่เกิดจากภูมิปัญญา ความคิดอ่านและแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ของผู้นำขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิง ประจักษ์และการฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในทุกระดับในองค์กรของ ประเทศต่างๆ จำนวนมากที่พบว่า ผู้บริหารหรือผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถทำ ให้ประสิทธิผลของงานและองค์กรสูงขึ้น แม้ว่าสภาพการณ์ขององค์กรจะมีข้อจำกัดหลาย ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 2-3) ด้วยเหตุนี้ผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความ สำเร็จขององค์กร ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาเรื่องภาวะ ผู้นำอย่างต่อเนื่อง แนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบันคือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎี ภาวะผู้นำแนวใหม่หรือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็น คุณลักษณะหรือพฤติกรรมการนำที่ผู้นำจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ตามมีความคาดหวังที่สูงขึ้น สำนึก ในความสำคัญและคุณค่าของจุดมุ่งหมาย และวิธีที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คำนึงถึง ผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว และยกระดับความคาดหวังขององค์กร ให้สูงขึ้น (แคทลียา ศรีใส, 2548 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Bass, 1985 : 20) นับว่าเป็นการ

เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) จากภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่มีการกระจายอำนาจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่มีประสิทธิภาพ ต้องทำให้ผู้ร่วมงานมีศรัทธา มีขวัญและกำลังใจ มีความยุติธรรมเป็นผู้มีคุณธรรมและมีการกระตุ้นผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำ (ยงควิโรจน์ เศษวงษ์. 2555 : 66) สำหรับประเทศไทยในทศวรรษที่สองได้มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง และได้้นำแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารที่โรงเรียนจะต้องมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจบริหารจัดการด้วยตนเอง จึงต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะสำคัญคือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นั่นคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะตลอดจนมีกลยุทธ์การบริหารสมัยใหม่ มีวิสัยทัศน์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมออย่างต่อเนื่องตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันแสดงออกถึงภาวะผู้นำ อย่างเด่นชัด (ชัยพจน์ รักราม. 2544 : 58 , อุทัย บุญประเสริฐ. 2545 ข : 63-73) เพราะภาวะผู้นำดังกล่าว จะเป็นปัจจัยอิทธิพลที่เชื่อมโยงต่อผลสำเร็จของคุณภาพการจัดการศึกษา (ถวิล มาตรฐาน. 2544 : 59)

จากผลการวิจัยของขวัญชัย จะเกรง (2551 : 84) ที่ได้ศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ได้อภิปรายสรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งถือว่าการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นภารกิจของผู้บริหารยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยความสำเร็จของการบริหารจัดการสถานศึกษาวัดได้จากผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ ไว้วางใจ จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนั้น ในเกือบทุกบริบทขององค์การทางการศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีความสัมพันธ์กับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยสนับสนุนว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อเข้าสู่การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน บางแห่งยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารต้องตระหนักและต้องดำเนินการให้บุคลากร ซึ่งเป็นทีมงานในสถานศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารยังไม่สามารถแสดงภาวะผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ และบริหารอย่างมี

อาชีพที่ต้องสามารถนำทั้งทางวิชาการและการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน (สว่าง คำภีระ. 2544 : 65)

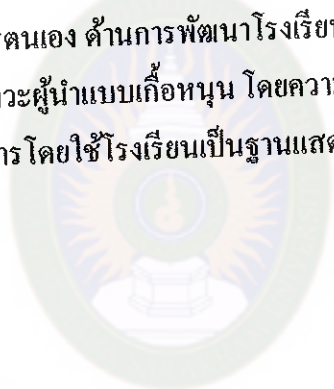
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังคมไทยแต่ยังมีอุปสรรคในสถานศึกษาบางแห่ง สำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 6 นั้นเนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีความจำกัด จึงทำให้พันธกิจของเขตพื้นที่การศึกษาที่ต้องส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษา ของสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยัง ไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พร้อม ทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการ บริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 6 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง อันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ สถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

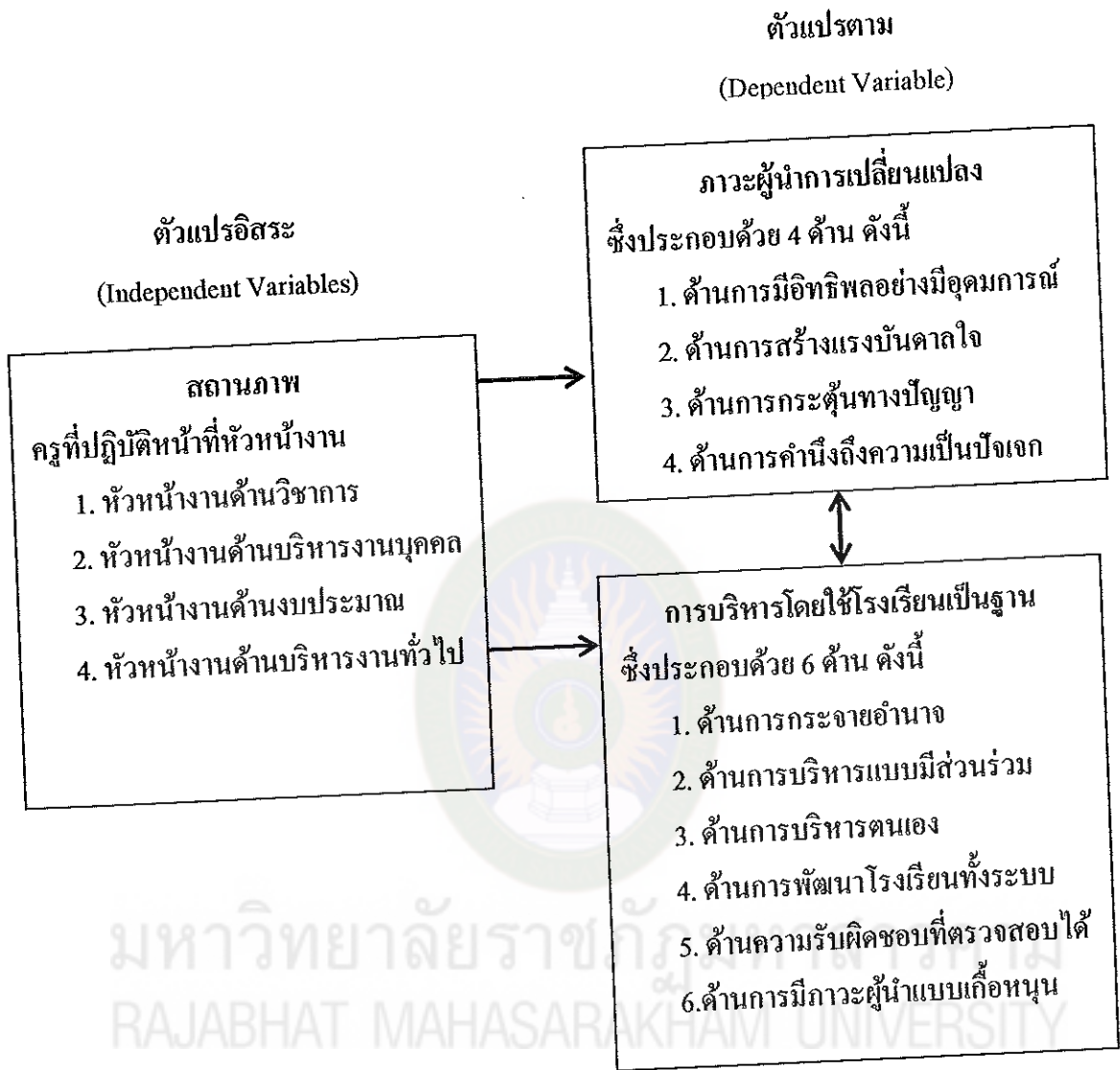
1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 6
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 6
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 6
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 6

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยแบ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของเบสและอวอลิโอ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 8-9 ; อ้างอิงมาจาก Bass & Avolio, 1994 : 2-6) ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และแบ่งการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 6 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 3-4) คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน โดยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแสดงดังแผนภาพที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูงกับการบริหารการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ประกอบด้วยขอบเขตของเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ แบทสและอวอลิโอ (Bass & Avolio, 1994 : 2-4) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.2 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 3-4) แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน

1.3 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา หมายถึง แนวคิด หลักการการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากร ได้แก่ ครูหัวหน้างาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณและด้านบริหารทั่วไป ที่สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 182 โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 728 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งได้ดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น

ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างาน 4 ด้าน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6

3.1.1 หัวหน้างานด้านวิชาการ

3.1.2 หัวหน้างานด้านบริหารงานบุคคล

3.1.3 หัวหน้างานด้านงบประมาณ

3.1.4 หัวหน้างานด้านบริหารงานทั่วไป

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
- 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
- 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา
- 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

3.2.2 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการกระจายอำนาจ
- 2) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 3) ด้านการบริหารตนเอง
- 4) ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
- 5) ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
- 6) ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ลักษณะการนำหรือพฤติกรรมของผู้บริหาร ในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการเพื่อเปลี่ยนแปลง โดยกระตุ้นความพยายาม ของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามเดิมเป็นผลให้การปฏิบัติงานเกินกว่าความคาดหวังที่ กำหนดไว้ พัฒนาศาสนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น โดย ผู้บริหารแสดงบทบาททำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกไว้วางใจตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ มีความ

จงรักภักดีและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของตนเองเพื่อนำไปสู่ประโยชน์ขององค์กรมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1.1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหาร ทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจ และให้การยอมรับยกย่อง เคารพ นับถือ เชื่อมั่น ศรัทธา ไว้วางใจ และมีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ และต้องการเอาแบบอย่างมีความเชื่อมั่นผู้บริหารสามารถนำพวกเขาเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ สิ่ง que ผู้บริหารต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงคุณลักษณะนี้คือ ต้องมีวิสัยทัศน์ มีปฏิภาณไหวพริบและมีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์ มีการกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานร่วมกันและสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ร่วมงาน มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นในการบริหารที่เป็นกระบวนการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจให้บุคลากร โดยการสร้างแรงจูงใจภายในสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เชื่อมั่นในตัวผู้ร่วมงานว่าสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกถึงความกระตือรือร้นโดยการสร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรัก สามัคคี และเสียสละอุทิศตนในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

1.3 การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงการบริหารที่เป็นกระบวนการกระตุ้นบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา โดยให้เหตุผลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการแบบใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

1.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล ทำให้รู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ มีการกระจายอำนาจ มอบหมายงานอย่างเหมาะสมตามความรู้ความสามารถความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการนิเทศติดตามงาน แนะนำ ช่วยเหลือบุคลากร

ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และชื่นชมในความสามารถและผลงานของบุคลากร

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา จากส่วนกลางไปยังหน่วยปฏิบัติ คือ สถานศึกษาโดยตรง โดยให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระ และความคล่องตัวในการตัดสินใจการบริหารจัดการทั้งในด้าน วิชาการงบประมาณ การเงิน บุคลากรและ การบริหารทั่วไป โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชน ตัวแทนครู ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชนมากที่สุดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประกอบด้วย หลักการสำคัญ 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการกระจายอำนาจ หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจจัดการศึกษาจาก กระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด สถานศึกษาจึงมีการกระจายอำนาจไปยัง คณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีความเข้าใจ ความตระหนัก และมีความพร้อมในการกระจาย อำนาจทั้งด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหาร ทั่วไป โดยมีความเชื่อว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศึกษา ของเด็ก

2.2 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและ ผู้ที่มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา การร่วมกันคิด ตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันประเมินผล ในสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การกำหนด นโยบาย การอนุมัติหลักสูตร ร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบในเรื่องอื่น ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบไปด้วยผู้แทนครู ผู้แทน ชุมชน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ด้านการบริหารตนเอง หมายถึง เป็นการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาได้ อย่างอิสระ และความคล่องตัวในการตัดสินใจ สั่งการและมีความรับผิดชอบ มีการดำเนินการที่ หลากหลาย มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และแก้ปัญหาด้วยตนเองสถานศึกษาสามารถ บริหารตนเองตามศักยภาพ ความพร้อม และความจำเป็นของสถานศึกษาภายใต้การตัดสินใจ

ในรูปคณะกรรมการสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการเป็นของตนเองเพื่อให้การบริหารงาน เกิดความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง สถานศึกษามีการจัดองค์กรหรือโครงสร้างกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ ไว้ในแผนภูมิการจัดองค์กร และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดขึ้นในทุกๆด้าน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การวางแผน การพัฒนาสถานศึกษา บุคลากรด้านการบริหารทั่วไป ระบบสารสนเทศ ระบบการประกันคุณภาพภายในการนิเทศ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สูงสุด ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนและชุมชน

2.5 ด้านความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ หมายถึง สถานศึกษามีความพร้อมที่จะรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก บุคคล คณะบุคคล ชุมชน สังคม ผู้ปกครอง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบภายในและการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยความถูกต้องยุติธรรม มีส่วนร่วมในการรับรู้ เสนอแนะ ข้อบกพร่องต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและร่วมแก้ปัญหา มีการบริหารงานและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โปร่งใสสนองประโยชน์ต่อองค์กร การดำเนินงานที่อิสระ โดยอยู่บนพื้นฐานนโยบายหลักของชาติ

2.6 ด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารจัดการ การศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์ อุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานและมีการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการแก่คณะครูอาจารย์และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมและทุกคนมีความพึงพอใจ

3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา หมายถึง แนวคิด หลักการ การบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านวิชาการ หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอน ตลอดจนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านงบประมาณ หมายถึง แผนการบริหารทรัพยากรการเงิน ตามโครงการ งานกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการกำกับติดตาม นิเทศ ตรวจสอบ รายงาน เกี่ยวกับการเงิน

3.3 ด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง การจัดดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรในองค์การให้มีความเหมาะสมกับการกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ตามนโยบายขององค์การเพื่อส่งเสริมสนับสนุน จูงใจ พัฒนาสมรรถภาพให้บุคคลมีความรู้ความสามารถปฏิบัติงาน ด้วยความเอาใจใส่และพึงพอใจในงานนั้น ๆ

3.4 ด้านการบริหารทั่วไป หมายถึง การวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงงานและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อความเจริญของสถานศึกษาและดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ซึ่งปัจจุบันคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ซึ่งครอบคลุม 6 อำเภอ คือ อำเภอคง อำเภอบัวใหญ่ อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา และอำเภอบ้านเหลื่อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพการณ์ของผู้บริหารต่อการเป็นผู้นำและลักษณะการบริหาร การศึกษา ซึ่งสามารถนำเสนอข้อมูลให้แก่บุคลากรทางการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี
2. เป็นแนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาได้ต่อไป
3. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารให้มีความเหมาะสมกับหน่วยงาน